

โครงการเพื่อนเกษตรกร
กองอาหารสัตว์ เรื่องที่ 1/2542
พันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่เหมาะสมสำหรับปลูกในพื้นที่ต่าง ๆ
กลุ่มงานวิจัยพืชอาหารสัตว์

พืชอาหารสัตว์แต่ละชนิดสามารถปรับตัว เจริญเติบโต และให้ผลผลิตสูงภายใต้สภาพแวดล้อมของพื้นที่ ที่แตกต่างกัน เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ ความชื้น ช่วงแสง คุณสมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน ฯลฯ ดังนั้น การปลูกพืชอาหารสัตว์ได้ให้ผลดีจำเป็นต้องคัดเลือกพันธุ์หญ้าหรือถั่วอาหารสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ในแต่ละภาคของประเทศไทยโดยพิจารณา ดังนี้

1. ภาคกลาง

1.1 **พื้นที่ลุ่ม** มีน้ำอุดมสมบูรณ์ ดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว ระบายน้ำไม่ดี และน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน ควรปลูกหญ้ามอริซัส หญ้าซีตาเรีย หญ้าอะตราดัม, ถั่ว Joint vetch แต่ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำควรปลูกหญ้าพลิแคทูลัม สำหรับบริเวณพื้นที่ในเขตชลประทาน ซึ่งสามารถควบคุมน้ำได้ และมีทางระบายน้ำสามารถปลูกพืชที่มีศักยภาพในการให้ผลผลิตสูง เช่น หญ้าเนเปียร์ หญ้าเนเปียร์แคระ หญ้าเนเปียร์ยักษ์ หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าเฮมิล หญ้าชอกกัม หญ้าสปีดฟีด หญ้าไซมุก หญ้านิวตริฟีด ถั่วท่าพระสไตโล และถั่วไมยรา

1.2 **พื้นที่ดอน** ในบริเวณภาคกลางสามารถปลูกพืชอาหารสัตว์ได้หลายชนิด อาทิเช่น หญ้ากินนีสีม่วง หญ้ากินนี หญ้าเฮมิล หญ้าเนเปียร์แคระ หญ้าเนเปียร์ยักษ์ หญ้าชอกกัม หญ้ารูซี ถั่วเซนโตรซีมา ถั่วเวอร์ราโนสไตโล ถั่วท่าพระสไตโล ถั่วลิสงเถา ถั่วลิสงนา และถั่วไมยรา สำหรับบริเวณริมรั้วบ้านหัวไร่ปลายนา หรือหลังบ้าน ควรจะปลูกพืชตระกูลถั่วยืนต้น เช่น กระถิน ทองหลวง แคน และประดู่เนื้ออ่อน เพื่อใช้เป็นอาหารเสริมโปรตีน ซึ่งจะมีประโยชน์มากในฤดูแล้ง

2. ภาคเหนือ

2.1 **พื้นที่เขตชลประทาน** จะมีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับใช้ขณะฝนทิ้งช่วง ควรปลูกหญ้านเนเปียร์ หญ้าเนเปียร์แคระ หญ้าเนเปียร์ยักษ์ หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าชอกกัม หญ้าจัมโบ้ หญ้าสปีดฟีด ถั่วเซนโตรซีมา ถั่วเวอร์ราโนสไตโล ถั่วท่าพระสไตโล และถั่วไมยรา สำหรับบริเวณพื้นที่มีน้ำท่วมขังในฤดูฝนควรปลูกหญ้ามอริซัส หญ้าอะตราดัม หญ้าซีตาเรีย และถั่ว

Joint vetch

2.2 **พื้นที่ดอน** ดินร่วนปนทราย มีพืชอาหารสัตว์ที่สามารถเจริญเติบโตได้ดี ได้แก่ หญ้ากินนี หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าเฮมิล หญ้ากรีนแพนิก หญ้าซิกแนลเลื่อย หญ้าซิกแนลนอน หญ้าสตาร์ ถั่วเวอร์นาโนสไตโล ถั่วเซนโตรซีมา ถั่ว Cavalcade และกระถิน

2.3 **พื้นที่บนคอย หรือที่สูง** ควรปลูกหญ้าสีดาเขียว หญ้าสตาร์ และถั่วกรีนสปีดเอสโมเดียม และควรจะปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวขวางความลาดเทเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินอีกทางหนึ่ง

2.4 **พื้นที่ป่าโปร่ง** หรือบริเวณที่มีร่มเงาไม่หนาเกินไป สามารถปลูกหญ้ากินนีสีม่วง หญ้ากินนี หญ้าเฮมิล หญ้ากรีนแพนิก หญ้ากินนี หญ้าซิกแนลเลื่อย หญ้ารูซี ถั่วลิสงเตา และถั่วเซนโตรซีมา

2.5 **พื้นที่ภายหลังเกี่ยวข้าว** ขณะที่ดินยังมีความชื้นพอสมควรสามารถปลูกถั่วพุ่มได้

2.6 **พื้นที่ในสวนไม้ผล** ไม้ยืนต้น อาจจะปลูกหญ้ากินนี หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าเฮมิล และถั่วลิสงเตา

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.1 **พื้นที่ดินร่วนปนดินเหนียว** มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง เช่น ชุดดินปากช่อง ชุดดินพระพุทธรบาท เหมาะสมสำหรับปลูกพืชอาหารสัตว์หลายชนิด เช่น หญ้ากินนีสีม่วง หญ้ากินนี หญ้าเฮมิล หญ้าเนเปียร์ หญ้าเนเปียร์แคระ หญ้าเนเปียร์ยักษ์ หญ้านิวตริฟิค หญ้าซอกัม หญ้ารูซี หญ้าซิกแนลนอน หญ้าซิกแนลเลื่อย ถั่วเซนโตรซีมา ถั่วเวอร์นาโนสไตโล ถั่วแกรมสไตโล ถั่วท่าพระสไตโล ถั่วลิสงเตา ถั่วลิสงนา ถั่วโมยรา และไม้ตระกูลถั่วยืนต้น เช่น กระถิน ถั่วมะแฮะ และทองหลาง

3.2 **พื้นที่ดินร่วนปนทราย หรือดินเนื้อหยาบ** ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เช่น ชุดดินโคราซ ชุดดินอุบล ฯลฯ พืชอาหารสัตว์ที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีพอสมควรในบริเวณนี้ ได้แก่ หญ้าซิกแนลเลื่อย หญ้าซิกแนลนอน หญ้ากินนี หญ้ารูซี ถั่วลิสงนา ถั่วลิสงเตา ถั่ว Cavalcade ถั่วเวอร์นาโนสไตโล ถั่วแกรมสไตโล ถั่วท่าพระสไตโล พืชตระกูลถั่วยืนต้น ได้แก่ ถั่วมะแฮะ ทองหลาง และกระถิน สำหรับในบริเวณที่มีน้ำท่วมขังเป็นบางครั้งในฤดูฝน ควรปลูกหญ้าอะตราตัม และหญ้าพลิแคทูลัม ซึ่งนอกจากจะทนแล้งได้ดีแล้วยังทนต่อน้ำขังด้วย และถั่วอาหารสัตว์ที่เจริญเติบโตได้ในพื้นที่น้ำท่วมขังคือ ถั่ว Joint vetch

3.3 บริเวณคันทนา และพื้นที่ไหล่ถนน ควรใช้ถั่วเวอร์ราโนสไตโล ปลูกคลุมดินสำหรับบริเวณพื้นที่ที่มีความลาดชันมาก และมีการชะล้างพังทลายของดินสูงควรปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวขวางความลาดเทของพื้นที่

4. ภาคใต้

4.1 พื้นที่ลุ่ม มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน สามารถปลูกหญ้ามอริซัส หญ้าอะตราบัตัม หญ้าพลิแคทูลัม และถั่ว Joint vetch สำหรับบริเวณที่ควบคุมน้ำไม่ให้ท่วมขังได้ ควรปลูกหญ้าเนเปียร์ หญ้าเนเปียร์แคระ หญ้าเนเปียร์ยักษ์ และหญ้าซีตาเรีย

4.2 พื้นที่ดอนและดินร่วน มีพืชอาหารสัตว์หลายชนิดที่สามารถเจริญเติบโตได้ดี เช่น หญ้าซิกแนลเลื่อย หญ้าซิกแนลนอน หญ้าโคโร หญ้ารูซี หญ้ากินนี ถั่วเซนโตรซีมา ถั่วท่าพระสไตโล ถั่ว cavalcade ถั่วแกรมสไตโล กระถินและทองหลาง

4.3 พื้นที่ดินทราย ไม่ชุ่มน้ำ และมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เช่น ชุดดินบ้านทอน ฯลฯ ควรปรับปรุงดินด้วยการปลูกหญ้าซิกแนลตั้งในระยะ 2 - 3 ปีแรก แล้วไถกลบก่อนที่จะปลูกพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีตามต้องการ อาทิเช่น หญ้ากินนี หญ้าซิกแนลเลื่อย หญ้าซิกแนลนอน หญ้ารูซี ถั่วเวอร์ราโนสไตโล ถั่วท่าพระสไตโล ถั่ว Cavalcade และถั่วแกรมสไตโล

4.4 พื้นที่ดินพรุ มีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูง เป็นดินกรดจัด และมีน้ำท่วมขังในฤดูฝนจะมีเพียงหญ้าพื้นเมือง เช่น หญ้าชันกาด และหญ้าปล้อง ที่สามารถเจริญเติบโตได้ดี สำหรับบริเวณพื้นที่ที่มีการปรับปรุงดิน แล้วสามารถปลูกหญ้ามอริซัส เพื่อตัดให้สัตว์กิน ส่วนบริเวณพื้นที่ขอบพรุที่สามารถควบคุมน้ำได้ ควรปลูกหญ้าซิกแนลเลื่อย และซิกแนลนอน

4.5 พื้นที่บริเวณร่มเงาไม้ผล และไม้ยืนต้น ในแหล่งที่เป็นดินร่วนปนดินเหนียวและฝนตกชุกควรปลูกหญ้ามอริซัส สำหรับในสวนมะพร้าวซึ่งมีร่มเงาไม้หนาที่บสามารถปลูกหญ้ากินนี หญ้ากินนีสีม่วง หญ้าโคโร หญ้าซิกแนลเลื่อย หญ้ารูซี ถั่วเซนโตรซีมา และถั่วเวอร์ราโนสไตโล ส่วนในสวนยางพารา และสวนปาล์มน้ำมันที่มีร่มเงาไม้ทึบกว่า ให้หญ้ากินนี หญ้าเฮมิล ถั่วเซนโตรซีมา ถั่วคนทีดิน และถั่วลิสงเถา